

Відбір текстів як навчального матеріалу для підготовки перекладачів

За останні десять років з'явилося немало досліджень, присвячених вивченню феноменів міжмовного і міжкультурного спілкування, компонентного складу перекладацької компетенції, а також інших аспектів перекладацької діяльності. Дослідженню проблеми навчання перекладу як спеціальності присвячено низку робіт (І. С. Алексеєва, В. Н. Комісаров, Л. К. Латишев, В. І. Провоторов, А. Л. Семенов та ін.) [3; 4]. Спільним для більшості з цих досліджень є те, що вчені вивчають зміст процесів іншомовного спілкування з позиції лінгвістики. Питання, пов'язані з методикою навчання перекладу, зокрема із співвідношенням різних видів вправ, визначенням перекладацьких труднощів, процедурою оцінювання перекладів, відбором галузевих текстів як навчального матеріалу для підготовки перекладачів, залишаються невирішеними. Отже, необхідність розгляду цих питань робить **актуальним** і важливим дослідження особливостей процесу перекладу, а також особливостей його здійснення. **Метою статті** є відбір текстів як навчального матеріалу для підготовки перекладачів.

Використання галузевих текстів є обов'язковим для розробки різних навчально-методичних комплексів. Проведений аналіз сучасної методичної літератури показав, що відбором навчальних текстів для навчально-методичного комплексу займалося багато вітчизняних [5; 8] і зарубіжних учених [6; 7]. Проте їхні дослідження стосувалися здебільшого методики навчання іноземних мов, а не перекладу.

Проаналізувавши існуючі підходи щодо відбору навчальних текстів, ми дійшли висновку, що під навчальним текстом можна розуміти текст, який використовується для навчальних цілей. На думку Герхарда Зоммера [6], головним критерієм відбору навчального тексту має бути дидактичний, тобто навчальні тексти мають відбиратися з метою презентації нового мовного матеріалу і фонові інформації.

Сучасні процеси глобалізації викликають стрімке зростання ролі міжнародного обміну інформацією та її перекладу в різних сферах діяльності людей. З'являється необхідність у перекладі таких типів текстів як контракти, установчі документи, митна і фінансова документація, що свідчить про появу комерційних структур в різних сферах нашої економіки, а також про активізацію їхніх ділових контактів із закордонними партнерами. Наприклад, зростання потреби у перекладі особистих документів говорить про активізацію міграційних процесів на території України.

Внаслідок розширення міжнародних контактів, інтеграції України у світове співтовариство виникає постійне збільшення обсягів перекладу. За результатами

спеціальних досліджень [9], потреба перекладу у Європі у 1993 р. складала 400 млн. сторінок, а на кінець XX ст. вона зросла до 1,3 млрд. сторінок. Обсяг перекладу в організаціях Євросоюзу у 1977 р. до приєднання Греції і Португалії складав 600 тис. сторінок, у 1979 р. збільшився до 1 млн. сторінок, а у 2002 р. вже нараховував 1,3 млрд. сторінок. Внаслідок постійного збільшення обсягів й потреб перекладу виникає нагальна потреба оптимізації підготовки кваліфікованих перекладачів, які б були здатними виконувати переклад тексту у будь-якій галузі на фаховому рівні.

Зазначена тенденція дозволяє зробити висновок про те, що до програми підготовки майбутніх фахівців зі спеціальності „Переклад” у мовних вищих навчальних закладах доцільно вводити теоретичні та практичні курси з перекладу різних типів тексту. Враховуючи обмежений обсяг дослідження, зосередимо увагу на такому типі навчального тексту як особиста документація.

Вивчення різної документації, у тому числі особистої, ознайомлення з роботою українських перекладацьких компаній, приватні бесіди з перекладачами дозволяють віднести до списку особистих документів: свідоцтво про народження, паспорт, атестат про закінчення школи, додаток до атестату, диплом бакалавра, спеціаліста, магістра, додатки до дипломів бакалавра, спеціаліста, магістра, свідоцтво про шлюб, свідоцтво про розірвання шлюбу тощо. Далі надамо приклади навчальних текстів деяких особистих документів.

Приклад 1. Свідоцтво про народження.

TRANSLATION FROM UKRAINIAN	
BIRTH CERTIFICATE	
Name (first, middle, last):	Ivan Ivanovych Ivanenko
Date of birth:	July 07, 1978
Place of birth:	Kharkiv, Ukrainian Soviet Socialist Republic
Entry № 723 whereof was made in the Birth Register on	July 30, 1978.
Parents:	
Father:	Ivan Petrovych Ivanenko
Nationality:	Ukrainian
Mother:	Svitlana Petrivna Ivanenko
Nationality:	Ukrainian
Place of registration:	Palace of the Newly Born, Kharkiv.
Date of issue:	July 30, 1978
Signed by the Head of the Registry Office.	
Seal (Executive Committee of Kharkiv City Council of the Ukrainian Republic of the Soviet Union; Palace of the Newly Born).	
P-KE № 2777	

Приклад 2. Паспорт.

TRANSLATION FROM UKRAINIAN

PASSPORT

MM 57689
 First name: Ivan
 Middle name: Ivanovych
 Last name: Ivanenko
 Date of birth: July 07, 1978.
 Place of birth: Kharkiv
 Sex: Male
 Issued by: Oktiabrsky District Department of Kharkiv City Administration of the Department of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in Kharkiv Region.

Signed by the officer
 Issued: July 15, 1997
 Seal (Ministry of Internal Affairs of Ukraine)

Приклад 3. Диплом.

TRANSLATION FROM UKRAINIAN

Ukraine
DIPLOMA
 Degree: Specialist

Ivan
Ivanovych
Ivanenko

in the year 2000 graduated from V.N. Karazin Kharkiv National University. Profession: "Language and Literature". Qualification: philologist, teacher of the English language and literature, the German language, interpreter/translator.

Signed by Bakirov V. S. (Head of the University).
 Date: June 30, 2000.
 Seal (Ministry of Education and Science of Ukraine; V.N. Karazin Kharkiv National University)

XA № 12028154

Приклад 4. Додаток до диплома.

TRANSLATION FROM UKRAINIAN

Appendix to the Diploma
Degree: Specialist

XA № 12028154
 (not valid without the diploma)

This appendix to the diploma certifies that Ivan Ivanovych Ivanenko entered Kharkiv State University in 1995 and graduated from V.N. Karazin Kharkiv National University in 2000 after finishing the entire course of studies.

Profession: English Language and Literature.

During his studies at V.N. Karazin Kharkiv National University Ivan Ivanovych Ivanenko has taken exams in the following subjects:

№	Subject	Course duration (hours)	Grade
1.	History of Ukraine	108	Good
2.	Basics of Economic theory	140	Good
3.	Philosophy	108	Good
4.	Political Science	112	Good
5.	Religion	36	Passed
6.	Ethics	34	Passed
7.	Basics of Law Science	45	Passed
8.	Basics of Ukraine's Constitution	54	Passed
9.	Sociology	36	Excellent
10.	Ukrainian and Foreign Literature	36	Excellent
11.	Basics of Linguistics	34	Good
12.	General Linguistics	30	Passed
13.	Present-day Ukrainian Language	36	Excellent
14.	Latin	70	Good
15.	Basics of Literature	18	Passed
16.	Basics of Psychology	70	Good
17.	Pedagogics	34	Good
18.	Basics of Logic	36	Passed
19.	History of Foreign Literature	210	Good
20.	Social Studies	30	Good
21.	Ukrainian Literature of the XX century	36	Passed
22.	English	1650	Good
23.	Lexicology of the English Language	34	Passed
24.	Basics of Philology	17	Passed
25.	Stylistics of the English language	36	Excellent
26.	History of the English language	36	Good
27.	Theoretical Phonetics	36	Passed
28.	Theoretical Grammar	70	Good
29.	Theory and Practice of Translation (the English language)	315	Excellent
30.	Theory and Practice of Translation (the German language)	315	Passed
31.	Methods of Teaching	70	Good
32.	Second Foreign Language (German)	1320	Good
33.	Physical Education	340	Passed
34.	Computer Science	36	Passed
35.	Basics of Scientific Research	18	Passed
Practical work:			
36.	Pedagogical Practical work	4 weeks	Excellent
37.	Interpreter/Translation Practical Work	4 weeks	Excellent
38.	Probation Practical Work	8 weeks	Good
39.	Diploma Practical Work	4 weeks	Passed

Defended the thesis: Communicative-functional features of the English present-day business letter.

The mark: Good

State exams taken:

1. The English Language Good
2. The German Language Good
3. Ukrainian Business Language Good

Signed by the Head of the University and by the Secretary.

Seal (Ministry of Education and Science of Ukraine; V.N. Karazin Kharkiv National University)

Kharkiv, June 30, 2000.

Registration number 390/2000

Приклад 5. Свідоцтво про одруження.

TRANSLATION FROM UKRAINIAN

**UKRAINE
MARRIAGE CERTIFICATE**

Igor Volodymyrovych Ivanenko
Date of birth: August 20, 1970
Place of birth: Town Makiyivka, Donetsk oblast, Ukraine
Citizenship: Citizen of Ukraine

and
Iryna Yuriyivna Petrova
Date of birth: December 09, 1978
Place of birth: Town Merefa, Kharkiv oblast, Ukraine
Citizenship: Citizen of Ukraine

entered into a marriage on November 07, 2003 (two thousand and three) which was duly registered and certified in the register of marriages on November 07, 2003

Entry No 2329
Surnames after marriage:
he **Ivanenko**
she **Petrova**

Place of registration: City Registry Office No1, Kharkiv Oblast Department of Justice.
Office that issued this certificate: City Registry Office No1, Kharkiv Oblast Department of Justice.
Date of issue: November 07, 2003.
Chief of Registry-Office Signature
Seal

1 – MM № 2348

Приклад 6. Свідоцтво про розірвання шлюбу.

TRANSLATION FROM UKRAINIAN

**UKRAINE
CERTIFICATE
OF DISSOLUTION OF MARRIAGE
MARRIAGE BETWEEN**

the citizen **Olexandr Sergiyovych Ivanov**
and
the citizen **Mariya Mykolayivna Ivanova**
IS DISSOLVED

Dissolution of marriage was duly registered and certified
in the City Registry Office of Marriage Dissolution
On October 24, 1996
Entry No 811

Surnames after dissolution of marriage:
he **Ivanov**
she **Ivanova**

Place of registration: Registry-office of Vinnitsa City Council, Vinnitsa oblast
Certificate is issued for **Mariya Mykolayivna Ivanova**
Date of issue: September 10, 1999
Head of Registry-Office Signature
Seal

I-A No 05155

Приклад 7. Трудова книжка.

TRANSLATION FROM UKRAINIAN

**Work Record Book
CC № 4961**

First name: Vitaliy
Middle name: Leonidovych
Last name: Petrov

Date of birth: June 10, 1978

Date of filling out the workbook: July 15, 2002

Signature of the owner of the workbook signed

Signature of the person responsible
for issuing workbooks: signed

Seal

Entry No	Date			Information about an employment, transition, dismissal (with an indication of reasons and with a reference to a clause and paragraph in legal code)	Grounds for the entry (document, its date and number)
	day	month	year		
1	2			3	4
1	15	07	2002	Company "INVEST" ltd. Accepted a post of a translator at a department of external economic links.	Order № 6 of 15.07.2002
2	31	12	2007	Dismissed from the post at his own request; Clause 38 of the Constitution of Ukraine. Signed by the senior inspector. Seal	Order No 1563 of 31.12.2007

Приклад 8. Свідоцтво про закінчення музичної школи.

TRANSLATION FROM UKRAINIAN

Ministry of Education and Science of Ukraine

Certificate № 99

The certificate is issued to Petr Petrovich Ivanov to certify that in 1983 he entered children's music school No 2, Ivano-Frankivsk and in 1988 completed the full course of studies of the above-mentioned school. Speciality – tenor.

Head of the School signed

Deputy Director of Studies signed

Seal

May 30, 1988

Приклад 9. Додаток до свідоцтва про закінчення музичної школи.

TRANSLATION FROM UKRAINIAN	
Appendix to Certificate № 99	
Petr Petrovich Ivanov	
Speciality – tenor.	
State exams taken:	
	Subject
Grade	
Special Instrument	Satisfactory
Solfeggio	Excellent
Musical Literature	Good
Orchestra	Good
Exam (piano and bayan)	Good
Head of the School	signed
Deputy Director of Studies	signed
Seal	

Приклад 10. Свідоцтво про підвищення кваліфікації.

TRANSLATION FROM UKRAINIAN	
Department of Medical Staff Internship No 23	
CERTIFICATE No 1715	
issued to nurse <u>Tamara Victorivna Petrova</u> to certify that from March 1, 1984 to July 25, 1984 she was a student of the Department of Medical Staff Internship No 23 and completed the full course of primary job specialization. Speciality – functional diagnostics. She passed all the exams and credits (according to the curriculum) in functional diagnostics with an excellent mark.	
Seal	
(signed)	
Head Department of Medical Staff Internship No 23	
(signed)	
Head of Studies Department of Medical Staff Internship No 23	
July 26, 1984.	

Цей перелік особистих документів не є повним, оскільки його можна постійно доповнювати різними видами дипломів (кандидата або доктора наук за різними спеціальностями), сертифікатами про підвищення кваліфікації, правами водія, заліковою книжкою студента, трудовою книжкою тощо.

Наведені вище приклади текстів особистих документів можуть служити навчальним матеріалом для підго-

товки перекладачів і створення навчально-методичного комплексу з перекладу особистої документації.

Перспектива подальшого дослідження вбачається у відборі відповідних текстів українською і англійською мовами для включення до змісту навчання майбутніх перекладачів. На подальших етапах доцільно також відібрати найтипівіші клішовані документи, провести аналіз їх мовних і структурних особливостей, створити банк даних відповідних кліше, розробити алгоритми їх перекладу та комплекси вправ для їх навчання, експериментально перевірити їх і проаналізувати одержані результати.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеева И. С. Профессиональный тренинг переводчика : [учеб. пособие по устному и письменному переводу для переводчиков и преподавателей] / Алексеева И. С. – СПб. : Союз, 2004. – 288 с.
2. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение : [учеб. пособие] / Комиссаров В. Н. – М. : ЭТС, 2002. – 424 с.
3. Латышев Л. К. Структура и содержание подготовки переводчиков в языковом вузе / Л. К. Латышев, В. И. Провоторов. – М.: НВИ-ТЕЗАУРУС, 2001. – 136 с.
4. Латышев Л. К. Перевод: теория, практика и методика преподавания / Л. К. Латышев, А. Л. Семенов. – М. : Академия, 2003. – 192 с.
5. Зайкова И. В. Методика отбора и организации текстов для обучения студентов экономических вузов письменному специальному переводу : автореф. на соискание уч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (иностранные языки)» / И. В. Зайкова. – Иркутск, 2009. – 22 с.
6. Зоммер Г. Типы письменных учебных текстов для развития говорения и письма // Вопросы лингвистики и лингводидактики : конф. МАПРЯЛ, 23–24 апреля 1996 г. : тезисы докл. / Wydawnictwo Naukowe WSP, Krakow, 1996. – С. 223-228.
7. Neubert A. Translation as text / A. Neubert, G. Shreve. – L. : Kent State University Press, 1992. – 184 p.
8. Халева И. И. Основы теории обучения пониманию иноязычной речи (подготовка переводчиков) / Халева И. И. – М. : Высш. шк, 1989. – 236 с.
9. Reinke U. Translation Memories: Systeme – Konzepte – linguistische Optimierung // hrsg. Fachrichtung Angewandter Sprachwissenschaft sowie Übersetzen und Dolmetschen der universität des Saarlandes. – Sabest : Saarbrücker Beiträge zur Sprache- und Translationswissenschaft. Bd. 2. – Frankf./M.; Berlin [u.a] : Peter Lang, 2004. – 485 S.